

Un viatge plaent i reconfortant

Text > XAVI XARGAY I OLIVA

Em sembla que estarem tots d'acord que quan la doctora en història de l'art i professora de la Universitat de Barcelona Francesca Español va triar el títol i el subtítol del llibre (*Sant Martírià, cos sant de Banyoles*: Et in terra locum istum protegit et deffendit) tenia clar que no escrivia cap obra amb pretensions de *best-seller*. Fins i tot algú, amb aquest títol, podria arrufar el nas, fer-se enrere i no comprar-lo. S'equivocaria, perquè l'obra és complexa, completa, però de lectura fàcil. Hi trobem, amb la mínima dificultat que pot comportar l'ús d'un llenguatge precís i tècnic, una presentació nítida de la Banyoles medieval i de dues obres: el retaule, reconegut de sempre per la historiografia artística com una de les grans fites del denominat «gòtic internacional» dins l'occident baixmedieval, i l'arqueta, que en el seu folre figurat de plata mostra una excel·lència similar. La mateixa autora aclareix que l'estudi de l'arqueta és «la meta del llibre, però ha acabat convertint-se en l'epicentre d'un recorregut en el qual s'entrecruen qüestions referents a la litúrgia, a la religiositat popular i a la cívica, als models arquitectònics medievals, i als llenguatges artístics imperants en determinats períodes i als seus actors». L'abast de l'obra és ambiciós i aconsegueix amb escreix tots i cadascun dels seus propòsits.

les esborra. El joc de l'aigua només conté els límits que el lector hi vulgui posar. D'aquesta manera, i a mesura que avança, va descobrint que l'autèntic personatge del llibre, a banda de Danièl, és l'ordre de les paraules seguides i l'exquisidesa amb què estan col·locades. Podria semblar que és una obra complicada i difícil de seguir, però no és així; el talent de Balsells ofereix una escriptura ben apamada i de bon llegir. L'únic secret que guarda rau en els elements, les observacions i les descripcions que el lector va aplegant per anar formant la seva pròpia Danielàndia. La sorpresa és anar desvelant les diferents parts d'un paisatge que el lector desco-

Español té l'habilitat —i els coneixements profunds i sòlids— de situar les obres banyolines en el seu context: Girona, Camprodon, Sant Cugat, Barcelona... Hi apareixen noms d'artistes, els compara, arriba a conclusions. Tot el que hi llegim està fidelment documentat, i quan la documentació no és suficient, proposa hipòtesis plausibles, fonamentades en les comparacions amb altres monestirs i esglésies. És una mostra constant de sapiència, d'erudició. Un dels problemes que solem trobar-nos entre els historiadors locals és que acumulen un deversall d'informació impressionant, però sovint sense una narració que la cohesioni. No és el cas d'aquest llibre; l'equilibri entre informació i narració és perfectament harmònic.

Ens presenta l'abat Guillem de Pau i la seva obra ambiciosa. Ens explica com es modifica la percepció de la vida del sant patró banyolí, com passa de ser un confessor a un màrtir. Veiem com canvia l'arquitectura del monestir de Sant Esteve. Llegim la iconografia de l'arqueta i del retaule, fascinats per com l'autora ens acompanya i ens fa entendre les novetats que aporten les dues obres. Fa anys, l'autora va identificar dues peces de l'arqueta que havien estat robades i es venien en subhasta. En va alertar les autoritats pertinents i aquest fet va ser l'inici de la recuperació de la majoria de les peces, que han arribat a poc a poc a

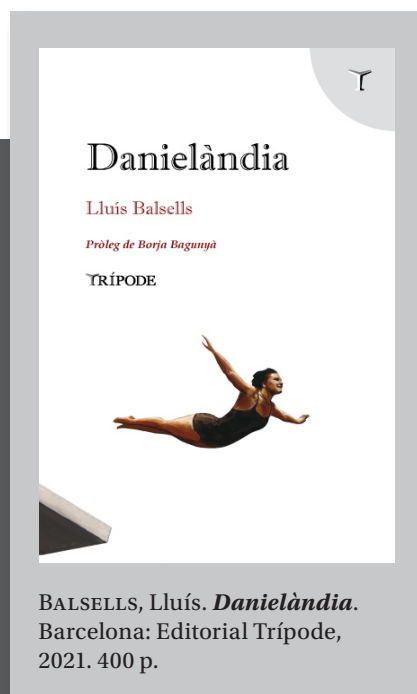
neix d'entrada i que, al cap de poc, comença a fer-se seu.

El prologuista, Borja Bagunyà, ens ofereix algunes claus per endinsar-nos en el joc de l'aigua, les diferents interpretacions de la realitat que mostren un munt de mirades sobre fets que en principi són poc interessants, però que acaben esdevenint importants i que provoquen que el lector no pari de girar planes. Bagunyà diu: «Que Danielàndia es vagi multiplicant, versionant i contraversionant és part de la diversió que ens proposa i una de les coqueteries fenomenals de l'escriptura balsellsiana, que no sembla mai satisfeta amb una sola versió de les coses». Llegiu-lo, que us ho passareu bé!

ESPAÑOL, Francesca. *Sant Martírià, cos sant de Banyoles*. Banyoles: Ajuntament de Banyoles, 2020. 141 p. (Quaderns de Banyoles; 22)

Banyoles. Español fa un altre favor immens a Banyoles oferint-nos aquest treball, bellíssimament il·lustrat, amb un glossari i una bibliografia molt detallada. El disseny del llibre, obra de Jaume Geli, acaba fent que l'edició sigui digna de l'obra d'art que havia de ser la meta i és l'epicentre d'un viatge plaent i intel·lectualment reconfortant.

BALSSELLS, Lluís. *Danielàndia*. Barcelona: Editorial Trípole, 2021. 400 p.